

5. Охрименко С.И. Химия и технология пленкообразующих веществ / С.И. Охрименко, В.В. Верхоланцев. – Л. : Химия, 1978. – 391 с.

Яремчук Л.А., Юца О.И. Влияние модификаторов на реологические свойства высыхающих масел

Огромный интерес к высыхающим маслам как альтернативным лакокрасочным материалам объясняется многими факторами: экологической чистотой, воспроизводимой сырьевой базой и влиянием на поверхность древесины. Улучшить эти показатели можно методами модификации растительных масел. Одним из таких модификаторов может служить канифоль.

Исследованы реологические свойства высыхающих масел при их модификации канифолью. Из полученных экспериментальных исследований можно сделать выводы, что канифоль не ухудшает реологические свойства композиций и может использоваться в качестве модификатора для улучшения физико-механических показателей.

Ключевые слова: высыхающее масло, канифоль, угол смачивания, поверхностное натяжение, адгезия.

Yaremchuk L.A., Yuca O.I. Influence of modifiers is on reological property of drying out butters

Huge interest in drying oil as an alternative to paint materials attributed to many factors: environmental cleanliness, reproducible source of raw materials and the influence on the wood surface. Improve these parameters can be modified by methods of vegetable oils. One of these modifiers can be rosin.

In the work presented studies of the rheological properties of drying oils in their modifications rosin. The experimental studies we can conclude that the rosin does not affect the rheological properties of compositions and can be used as a modifier to improve the physical and mechanical properties.

Keywords: colophony (rosin), drying oil, adhesion, modified rosin, wood, coating, rheology, rheologic properties.

4. ЕКОНОМІКА, ПЛАНУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗЯХ

УДК 330.332:336.717

Проф. Г.І. Башнянин, д-р екон. наук;

здобувачі М.Б. Паласевич, Е.О. Сіра, О.М. Свінцов – Львівська КА

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Визначено об'єктивну необхідність, суть та цілі державного регулювання банківської інвестиційної діяльності в ринкових умовах. Охарактеризовано модель системи державного регулювання банківської інвестиційної діяльності та її складові. Розкрито значення банківського нагляду як інструмента впливу на банківську інвестиційну діяльність.

Ключові слова: банківська інвестиційна діяльність, державне регулювання банківської інвестиційної діяльності, модель системи державного регулювання банківської інвестиційної діяльності, банківський нагляд.

Постановка проблеми. Високий рівень конкурентності в сучасному глобалізованому суспільстві вимагає належної адаптації бізнесу до змін міжнародних умов економічної діяльності, що можливо забезпечити на основі високотехнологічної виробничої бази, формування якої потребує постійного нарощування обсягів інвестицій та активізації інвестиційного процесу, головним учасником котрого виступають комерційні банки.

В Україні обсяги і частка банківських інвестицій в економіку, а також обсяги і частка банківських інвестиційних доходів упродовж останніх років неухильно зростали. Однак сьогодні низка чинників економічного, соціального та політико-правового характеру гальмують розвиток вітчизняного банківництва, що зумовлює потребу побудови дієвої системи його державного регулювання, необхідність та особливості якого визначають такі умови і чинники: банки є агентами реалізації грошово-кредитної політики і формування пропозиції грошей, тобто виконують важливі економічні функції; наявність на банківських ринках асиметричної інформації, що збільшує ризики ухвалення помилкових рішень; нездатність вкладників проконтролювати банки; висока соціальна ціна банкрутства банків; висока ризиковість діяльності і потенційна нестабільність банківського бізнесу; тенденція до монополізації банківської сфери; вступ України до СОТ та перехід банків на міжнародну систему фінансової звітності; міжнародний характер і глобалізація банківської діяльності.

Питання державного регулювання банківської інвестиційної діяльності надзвичайно складні та багатогранні. Вагомий внесок у їх вирішення здійснили вітчизняні учені О.Д. Вовчак [1, 2], Т.В. Майорова [3], А.А. Пересяда [4, 5], С.К. Реверчук [7] та інші. Проте окремі аспекти цієї проблеми з'ясовано не достатньо повно. Зокрема, недостатньо дослідженими залишаються питання визначення суті та цілей державного регулювання банківської

інвестиційної діяльності, його ролі та значення в ринкових умовах господарювання, що визначило вибір проблеми дослідження.

Методика досліджень. Метою дослідження є теоретико-методологічне обґрунтування необхідності державного регулювання банківської інвестиційної діяльності в ринкових умовах, визначення його суті та цілей.

Результати дослідження. У сучасній економічній науці поняття "державне регулювання банківської інвестиційної діяльності" має різні дефініції. Окремі дослідники зводять регулювання виключно до правової бази, інші – до заходів та інструментів впливу. На наш розсуд, *державне регулювання банківської інвестиційної діяльності* – це розроблення і застосування державними органами заходів та інструментів впливу на банківську інвестиційну діяльність з метою досягнення фундаментальних цілей суспільства (рис.).

Для досягнення фундаментальних цілей суспільства державні регулятивні органи застосовують певні методи та інструменти, які визначають умови і чинники банківської інвестиційної діяльності. Якщо результат їх застосування оцінює держава позитивно, то кругообіг державного регулювання теоретично мав би припинитися. Однак на практиці так не відбувається, оскільки суспільні цілі і банківництво під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників зазнають динамічних змін. Це зумовлює необхідність подальшої реалізації державної регуляторної політики.

Рис. Модель системи державного регулювання БІД

Модель кругообігу державного регулювання банківської інвестиційної діяльності передбачає три головні елементи системи регулювання: фундаментальні цілі суспільства, регулятивні заходи та інструменти, умови та чинники банківської інвестиційної діяльності.

I. *Суспільні цілі* ми вже розглядали. Однак нерідко виникає потреба у зіставленні рівнів досягнення цілей завдяки застосуванню певних регулятивних заходів. Для цього використовують поняття "ефективності" та "ефіцієнтності" регулювання банківської інвестиційної діяльності.

Ефективність акцентує увагу на вигоді від застосування тих чи інших регуляторних заходів. Головна мета державного регулювання з погляду ефективності полягає у максимізації результату або корисності регулювання.

Ефіцієнтність – це відношення вигод до витрат, потрібних для їх досягнення. Ефіцієнтність регулювання орієнтує як на досягнення результату,

так і на мінімізацію витрат. Але основною ціллю ефіцієнтності регуляторного процесу є мінімізація витрат за певного рівня ефективності.

У практиці державного регулювання банківської діяльності обидва підходи застосовуються тільки у певній комбінації, щоб досягнути максимального ефекту за допомогою використання найекономічніших регулятивних заходів та інструментів. Якщо фундаментальною ціллю державного регулювання банківської інвестиційної діяльності є забезпечення стабільності банківської системи і сталого економічного зростання, то що важливіше: забезпечити ефективність чи ефіцієнтність заходів, які сприяють досягненню поставленої мети? З одного боку, банківська стабільність та економічне зростання виключають фінансові й економічні кризи, а, отже, забезпечують уникнення втрат, які вони можуть викликати; з іншого боку, державне регулювання банківської інвестиційної і кредитної діяльності спричиняє певні витрати суспільних коштів. Що ж робити? Насамперед потрібно оптимізувати регулювання і шукати та використовувати найбільш ефективні регулятивні заходи для досягнення суспільних цілей за умови їх ефіцієнтності.

II. *Умови та чинники банківської інвестиційної діяльності* можна дослідити за допомогою теорії "п'яти сил" М. Портера: постачальники, попит, нові конкуренти, продукти-субститути і конкуренція [6, с. 22-23].

Постачальники – це вкладники, які надають банкам свої кошти для розміщення на інвестиційному ринку за певну плату. Банк не залежить від одного вкладника, але велика кількість вкладників унеможливує контроль за правомірністю використання їхніх депозитних коштів. Попит на банківські інвестиційні продукти формують клієнти банку. Монополізація тут шкідлива.

Нові конкуренти – це поява на ринку банківських інвестиційних продуктів нових банків. Вхідними бар'єрами тут виступають мінімальний розмір статутного капіталу, обсяг приписного тощо. Продукти-субститути є важливими для галузі банківництва, адже небанківські фінансові установи здатні розробляти і продавати майже ідентичні інвестиційні продукти і підсилювати інтенсивність конкуренції в інвестиційному сегменті банківського сектору.

Рівень конкуренції у банківській галузі – це рушій сучасного інвестиційного банківництва. На інтенсивність конкуренції можуть впливати: вихідні з галузі бар'єри, диференціація банківських інвестиційних продуктів, профіль банку, постійні витрати у банківському виробництві, макроекономічні параметри, банківське законодавство, соціально-політичне середовище тощо. Зрозуміло, що на всі зазначені умови може впливати держава, регулюючи банківську інвестиційну діяльність.

III. Аналіз державних *регулятивних заходів та інструментів* щодо банківської інвестиційної діяльності доцільно розпочинати із понятійно-категоріального апарату цієї проблеми: державне регулювання банківської діяльності, банківське регулювання, регулювання діяльності комерційних банків, банківський нагляд, банківський контроль тощо.

Під державним регулюванням банківської інвестиційної діяльності ми запропонували розуміти розроблення і застосування державною системою заходів та інструментів впливу на банківську сферу для досягнення важливих

суспільних цілей. У межах цього визначення важливе місце посідає банківський нагляд як інструмент впливу, його можна виявити і описати, якщо розглянути регулювання банківської діяльності з позицій процесу та організації.

З позиції процесу, у державному регулюванні банківської діяльності потрібно виокремити такі *стадії*: розроблення концепції; застосування концепції; контроль за виконанням концепції.

Перша стадія охоплює роботу над розробленням та удосконаленням правового поля банківської регулятивної політики. Нормативно-правові акти розробляють суб'єкти, які мають право на законодавчу і нормотворчу ініціативу. Друга стадія передбачає застосування нормативно-правових актів у реалізації банківської регулятивної політики. Їх застосовують державні органи, які мають виконавчі повноваження і функції.

Третя стадія передбачає здійснення системного аналізу та експертизи реалізації регулятивної політики і розробку висновків та рекомендацій для її оптимізації. Як наслідок стадія контролю переростає у стадію концепції, адже в її межах реалізує свої функції банківський нагляд. Здійснюють контроль як нормотворчі, так і виконавчі органи. Краще для справи, якщо цю роботу вони виконують спільно.

З позиції *організації процесу* державного регулювання банківської діяльності можна виділити державні органи, які виконують нормотворчі функції, та органи, які виконують виконавчі функції. В Україні до перших належать: Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, НБУ. До других – Кабінет Міністрів України та його підрозділи, НБУ та його підрозділи.

Президент, Парламент, Уряд, Центральний банк формують законодавчу базу для впливу на роботу банківської системи і конкретних банків відповідно до суспільних інтересів та цілей, контролюють її застосування, працюють над удосконаленням банківського законодавства. Президент, Уряд і Парламент формують конкретний виконавчий орган, в Україні – НБУ, який діє згідно з Законом України "Про Національний банк України". Отже, Президент, Парламент і Уряд переважно виконують нормотворчу функцію, а також, частково, – виконавчу.

У структурі Центрального банку формується орган банківського нагляду, який контролює діяльність банківської системи. Цей орган у рамках чинного законодавства провадить безвізний нагляд та інспекційні перевірки. При цьому він уповноважений застосувати заходи впливу у разі порушення норм банківського законодавства. Слід враховувати що на практиці постійно існує потреба у зміні законодавства відповідно до змін у банківництві. Однак парламент не завжди вчасно реагує на ці зміни, що негативно впливає на розвиток банківської системи. Все це означає, що Парламент і Уряд мусять частково передати свої нормотворчі функції органам банківського нагляду.

Отже, банківський нагляд охоплює контроль за діяльністю банків – моніторинг і заходи впливу, а також нормотворчу діяльність органу банківського нагляду. Зрозуміло, що орган банківського нагляду не може ухвалювати закони, але він може оперативно реагувати на зміни у банківській системі ухваленням підзаконних нормативно-правових актів.

Висновки. Державне регулювання банківської інвестиційної діяльності – це розроблення та застосування державними органами заходів та інструментів впливу з метою досягнення фундаментальних цілей суспільства. Концептуальна модель державного регулювання банківської інвестиційної діяльності охоплює три головні елементи: фундаментальні цілі суспільства, регулятивні заходи та інструменти, умови і чинники банківської інвестиційної діяльності.

Процес державного регулювання банківської інвестиційної діяльності охоплює такі стадії: розроблення концепції; застосування концепції; контроль за її виконанням. Організаторами цього процесу виступають державні органи, які виконують нормотворчі функції, та органи, які виконують виконавчі функції. В Україні до перших належать: Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, НБУ. До других – Кабінет Міністрів України та його підрозділи, НБУ та його підрозділи.

Література

1. Вовчак О.Д. Банківська інвестиційна діяльність в Україні / О.Д. Вовчак // Кредоінвест. – 2006. – № 4. – 21 с.
2. Вовчак О.Д. Банківська інвестиційна діяльність в Україні / О.Д. Вовчак. – Львів : Вид-во Львівської КА, 2005. – 544 с.
3. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність : навч. посібн. / Т.В. Майорова. – К. : Центр навч. літ-ри, 2004. – 376 с.
4. Пересіда А.А. Управління банківськими інвестиціями : монографія / А.А. Пересіда, Т.В. Майорова. – К. : Вид-во КНЕУ, 2005. – 388 с.
5. Пересіда А.А. Інвестиційне кредитування : навч. посібн. / А.А. Пересіда, Т.В. Майорова. – К. : Вид-во КНЕУ, 2002. – 271 с.
6. Портер М.Е. Стратегія конкуренції / М.Е. Портер : пер. з англ. А. Олійник, Р. Скільський. – К. : Вид-во "Основи", 1997. – 390 с.
7. Реверчук С.К. Управління і регулювання банківською інвестиційною діяльністю : монографія / С.К. Реверчук, Л.Г. Кльоба, М.Б. Паласевич / за ред. С.К. Реверчука. – Львів : Вид-во "Трида плюс", 2007. – 352 с.

Башиянин Г.И., Паласевич М.Б., Сира Е.О., Свинцов О.М. Теоретические аспекты государственной регуляции банковской деятельности

Определены объективная необходимость, суть и цели государственной регуляции банковской инвестиционной деятельности в рыночных условиях. Охарактеризована модель системы государственной регуляции банковской инвестиционной деятельности и ее составляющие. Раскрыто значение банковского надзора как инструмента влияния на банковскую инвестиционную деятельность.

Ключевые слова: банковская инвестиционная деятельность, государственная регуляция банковской инвестиционной деятельности, модель системы государственной регуляции банковской инвестиционной деятельности, банковский надзор.

Bashnyanin G.I., Palasevich M.B., Sira E.O., Svincov O.M. Theoretical aspects of government control of bank activity

Certainly objective necessity, essence and aims of government control of bank investment activity for market conditions. The model of the system of government control of bank investment activity and its constituents is described. The value of bank supervision is exposed as an instrument of influence on bank investment activity.

Keywords: bank investment activity, government control of bank investment activity, model of the system of government control of bank investment activity, bank supervision.